

DZIAŁALNOŚĆ NATIONAL GYPSY EDUCATION COUNCIL

Na terenie Wielkiej Brytanii Cyganie stanowią specyficzną grupę o cechach odrębnych w stosunku do Cyganów w kontynentu. W obyczaju, a także w języku społeczność ta zachowała stosunkowo archaiczne elementy. Posługują się dwoma odmianami języka: *Englisch-Romani* — cygański z dużymi naleciałościami angielskiego lub *Celtic Gammon* (inaczej *Shelta*) — używany przez Cyganów irlandzkich, w którym obok wpływów języka angielskiego przechoowało się sporo bardzo dawnych form pochodzenia celtyckiego.

Obok autentycznych Cyganów drogami Wielkiej Brytanii wędruje sporo rozmaitych grup niecygańskich. Większość z nich jednak przejęła cygański język i obyczaje i często traktowani są przez brytyjskie społeczeństwo jako Cyganie (Gypsies). Często też wszystkich tamtejszych koczowników określa się wspólnym mianem ludzi wędrujących (*Travellers*). Wszelkie instytucje interesujące się sprawami cygańskimi zajmują się więc na ogół wszystkimi współczesnymi koczownikami. Owych *Travellers* jest na Wyspach Brytyjskich około 30 tysięcy (liczba bardzo niedokładna) przy czym pewna ich część osiedliła się, zachowując jednak w zupełności tradycyjną kulturę.

Pierwsze poważniejsze działania zmierzające do osiedlenia Cyganów lub przynajmniej zorganizowanych dla nich odpowiedniej opieki podjęto w latach pięćdziesiątych. W 1951 r. z inicjatywy członka parlamentu powstał International Gypsy Committee. Program działania Komitetu zawierał się w trzech punktach i dotyczył wszystkich wędrujących, niezależnie od przynależności etnicznej. Postulowano:

- utworzenie w każdym hrabstwie pól biwakowych dostępnych wszystkim koczownikom,
- swobodny dostęp do nauki, pracy i mieszkań,
- traktowanie koczowników na równi z ludnością osiadłą.

Przy udziale Gypsy Committee powstała w końcu 1966 r. Gypsy Council mająca na celu integrację koczowników i ułatwienie im codziennego życia. W zarządzie Rady Cygańskiej zasiadają koczownicy, a członkowie Rady posiadają karty przynależności do organizacji wraz z numerem telefonu członków zarządu, z którymi kontaktują się w potrzebie.

Za czołowe zadanie G.C. przyjęła sprawę oświaty. Dla tych celów w 1970 r. powołano National Gypsy Education Council, która zajęła się organizacją szkolnictwa wędrownego, a ściślej — koordynacją już istniejących szkół wędrownych (*caravan schools*) i powiększeniem ich liczby. Szkoły wędrowne istniały wcześniej, próby prowadzone już w roku 1964, a systematyczną akcją oświatową zaczęto w 1967 r. urządzając szkołę w obozie cygańskim rozlokowanym na starym lotnisku pod Londynem. Były to początkowo szkoły sezonowe, prowadzone przez nauczycieli ochotników.

N.G.E.C. jest organizacją patronującą szkolnictwu dzieci i dorosłych, nadającą schemat pracy wszystkim szkołom, służącą informacją i pomocą naukową. Po pewnych przekształceniach organizacyjnych N.G.E.C. jest dziś zrzeszeniem niezależnych grup i oddziałów wchodzących w skład 3 Rad obejmujących większe części kraju i mających osobne siedziby.

Statut N.G.E.C. powiada, że: „celem (organizacji) jest wzrost postępu w edukacji Cyganów i innych koczowników, zarówno dzieci jak i dorosłych”. Przyjęto następujące zasady organizacji i nauczania:

- w procesie nauki używa się języka romani, a wykłady popiera się przykładami z historii i kultury Cyganów,
- nauka ma służyć wpajaniu zasad życia w społeczeństwie współczesnym, zaznajamiać z obowiązkami i prawami obywatela kraju,
- Cyganie sprawują kontrolę nad pracą nauczycieli,
- Cyganie ponoszą część kosztów utrzymania szkół.

N.G.E.C. prowadzi instruktaż dla nauczycieli, poradnictwo, zaznajamia ich z cygańską kulturą. Organizuje się spotkania nauczycieli, regularną wymianę doświadczeń itd. W 1975 r. w ponad 30 szkołach uczyło 60 nauczycieli specjalnie przygotowanych do uczenia Cyganów lub tylko zapoznanych z metodami pracy wśród nich. Nauczyciele są obecnie opłacani przez państwo. Nauką objęto w 1975 r. około 1100 dzieci, ale w dalszym ciągu 3—4 tysiące dzieci koczowników nie uczęszcza do szkoły lub uczęszczają nieregularnie.

Równoległe do działalności wewnątrz społeczności koczowników N.G.E.C. prowadzi działalność pośród społeczeństwa brytyjskiego mającą na celu prezentację kultury koczowników, ukazanie specyfiki ich obyczajowości i historii. Dzięki projekcom filmowym w szkołach, telewizji, artykułom w prasie, spotkaniom z władzami lokalnymi, N.G.E.C. wypracowała nowy, sprzyjający koczownikom klimat w społeczeństwie. Czyni się także starania o organizowanie odpowiednich pól campingowych dla koczowników. W okresie od 1970 r. do 1975 r. liczba ich wzrosła z 13 do 118.

Organizacja dysponuje własnym wydawnictwem (*Romane-stan Publication*) publikującym instrukcje dla nauczycieli, bibliografię prac o Cyganach, sprawozdania z działalności organizacji, a także podręczniki szkolne przystosowane tematycznie i poziomem do potrzeb dzieci koczowników. Publikacje te drukuje się zarówno po angielsku, jak też w języku anglo-romani i w *gammon*.

N.G.E.C. prowadzi współpracę i wymianę doświadczeń z innymi podobnymi organizacjami na świecie, a w 1971 r. z ich inicjatywy odbył się w Londynie I Światowy Kongres Cyganów.